MAKTABGACHA TA’LIMDA BOLALAR BILIMINI BAHOLASHDA RAQAMLI BAHOLASH TIZIMINING AHAMIYATI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
HUZURIDAGI
KASBIY TA’LIM AGENTLIGI
ANDIJON VILOYATI KASBIY TA’LIM BOSHQARMASI
Haydarova Kamarbasta Nuriddinjonovna
Andijon viloyati, Andijon pedagogika texnikumi
Maxsus fan o’qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida bolalarning bilim, ko‘nikma va malakalarini baholash jarayonini raqamlashtirishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanish xususiyatlarini hisobga olgan holda raqamli baholash vositalaridan foydalanish, elektron kuzatuv jadvallari, raqamli portfolio, interaktiv topshiriqlar va rivojlanish monitoringi tizimlarining imkoniyatlari yoritiladi. Tadqiqotda raqamli texnologiyalar pedagogik kuzatuvni almashtirmasligi, balki uni tizimlashtirish, saqlash va tahlil qilishga xizmat qilishi asoslanadi. Shuningdek, raqamli baholashni joriy etishda pedagoglarning raqamli kompetensiyasi, bolalarning yosh va psixologik xususiyatlari, axborot xavfsizligi hamda raqamli va an’anaviy baholash usullarini uyg‘unlashtirish masalalariga e’tibor qaratiladi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta’limda raqamli monitoringdan foydalanish bolaning individual rivojlanish dinamikasini kuzatish va pedagogik jarayonni individuallashtirish imkoniyatlarini kengaytirishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, raqamlashtirish, raqamli baholash, pedagogik diagnostika, monitoring, elektron portfolio, interaktiv topshiriq, bolalar

rivojlanishi, raqamli pedagogika.

Аннотация:В статье анализируются педагогические возможности цифровизации процесса оценки знаний, умений и навыков детей в организациях дошкольного образования. Рассматриваются возможности использования цифровых средств оценки с учетом возрастных особенностей детей дошкольного возраста, электронных таблиц наблюдения, цифрового портфолио, интерактивных заданий и систем мониторинга развития. Обосновывается, что цифровые технологии не должны заменять педагогическое наблюдение, а должны способствовать его систематизации, хранению и анализу. Особое внимание уделяется цифровой компетентности педагогов, возрастным и психологическим особенностям детей, информационной безопасности, а также сочетанию цифровых и традиционных методов оценки.

Ключевые слова: дошкольное образование, цифровизация, цифровое оценивание, педагогическая диагностика, мониторинг, электронное портфолио, интерактивные задания, развитие детей, цифровая педагогика.

Abstract:

This article analyzes the pedagogical potential of digitalizing the assessment of children's knowledge, skills and abilities in preschool education organizations. It examines the use of digital assessment tools, electronic observation sheets, digital portfolios, interactive tasks and child development monitoring systems, taking into account the developmental characteristics of preschool children. The article argues that digital technologies should not replace pedagogical observation but should support its systematization, storage and analysis. Particular attention is paid to teachers' digital competence, children's age and psychological characteristics, information security, and the integration of digital and traditional assessment methods.

Keywords: preschool education, digitalization, digital assessment,

pedagogical diagnostics, monitoring, digital portfolio, interactive tasks, child development, digital pedagogy.

Mustaqillik yillarida O‘zbekiston Respublikasi ijtimoiy taraqqiyotini ta’minlovchi ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida ta’lim sohasi e’tirof etildi.Ustuvor soha bo‘lgan ta’limni tubdan yangilash,uni mazmunan boyitish,ta’lim tizimiga ilg‘or pedagogik,texnologiyalarni tadbiq etish va rivojlangan ta’lim darajasiga ko‘tarish,mamlakatda olib borilayotgan ta’lim islohotlarining asosiy g‘oyasi sanaladi.

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim masalalari, ta’lim-tarbiya masalasi davlatimiz hamda yurtboshimiz Sh.M.Mirziyoyev e’tiborida turgan dolzarb masalalardan biridir. “Maktabgacha ta’lim va tarbiya sohasidagi munosabatarni tartibga solish”ga qaratilgan O‘zbekiston Respublikasining qonuni Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 22-oktabrda qabul qilingan.[1] Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning ta’lim tizimiga jadal kirib kelishi pedagogik jarayonning mazmuni, shakli va metodlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Mazkur jarayon maktabgacha ta’lim tizimida ham ta’lim-tarbiya jarayonini takomillashtirish, bolalarning rivojlanishini kuzatish va pedagogik diagnostikani samarali tashkil etish uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda.

Maktabgacha ta’limda baholashning asosiy maqsadi bolaga baho qo‘yish emas, balki uning rivojlanish darajasini aniqlash, individual imkoniyatlarini hisobga olish va keyingi pedagogik faoliyatni rejalashtirishdan iborat. Shu sababli maktabgacha yoshdagi bolalarni baholashda kuzatuv, suhbat, amaliy faoliyat, o‘yin va ijodiy topshiriqlar alohida ahamiyatga ega.

UNESCO tadqiqotlarida ham erta bolalik ta’limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari bilan bir qatorda, ulardan foydalanishda yosh xususiyatlari va ehtimoliy xavflarni hisobga olish zarurligi ta’kidlangan.[2] An’anaviy qog‘oz shaklidagi kuzatuv va baholash tizimida

1O‘zbekiston Respublikasining qonuni Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 22-oktabrda qabul qilingan “Maktabgacha ta’lim va tarbiya sohasidagi munosabatarni tartibga solish”ga qaratilgan O‘zbekiston Respublikasining qonuni 16.12.2019 yildagi O‘RQ-595-sonli qonuni https://lex.uz/ru/docs/-4646908

2 .UNESCO. Early Childhood Care and Education – Progress Assessment Tool for Transformation (ECCE-PATT). – Paris: UNESCO, 2026.

katta hajmdagi ma’lumotlarni saqlash, qayta ishlash va bolaning uzoq muddatli rivojlanish dinamikasini taqqoslash muayyan vaqt va mehnatni talab qiladi. Raqamli texnologiyalar esa pedagogik kuzatuv natijalarini elektron shaklda saqlash, tizimlashtirish va tahlil qilish imkonini beradi.Tadqiqotning asosiy maqsadi maktabgacha ta’limda bolalar bilimini baholash jarayonini raqamlashtirishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash hamda raqamli baholash vositalaridan samarali foydalanish bo‘yicha metodik yondashuvlarni ishlab chiqishdan iborat.

Ushbu maqsaddan kelib chiqib quyidagi vazifalar belgilandi:

- maktabgacha ta’limda baholashning pedagogik xususiyatlarini tahlil qilish;
- raqamli baholash vositalarining imkoniyatlarini aniqlash;
- elektron monitoring va raqamli portfolioning pedagogik ahamiyatini ochib berish;
- raqamli va an’anaviy baholash usullarini uyg‘unlashtirish yo‘llarini aniqlash;
- raqamlashtirish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni ko‘rsatish;
- maktabgacha ta’limda raqamli baholashni tashkil etish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Raqamli baholash jarayonida bolaning faqat yakuniy natijasini emas, balki topshiriqni bajarish jarayoni, mustaqilligi, faolligi, muloqotga kirishishi va o‘zlashtirish dinamikasini hisobga olish muhim hisoblanadi.

Raqamli baholash — bu bolalarning rivojlanishi va ta’limiy natijalarini aniqlash, qayd etish, saqlash va tahlil qilish jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishdir.Maktabgacha ta’limda raqamli baholashni faqat kompyuter yoki planshetda test bajarish bilan chegaralash mumkin emas. U quyidagi vositalarni o‘z ichiga olishi mumkin:

- elektron kuzatuv jadvallari;
- raqamli rivojlanish xaritalari;

- elektron portfolio;
- interaktiv topshiriqlar;
- audio va video kuzatuv materiallari;
- raqamli pedagogik diagnostika vositalari;
- bolaning rivojlanish dinamikasini aks ettiruvchi grafik va jadvallar.

Bunday vositalardan foydalanish pedagogga bolaning rivojlanishini muntazam kuzatish va olingan ma’lumotlarni tizimli ravishda saqlash imkonini beradi.

Elektron portfolio maktabgacha yoshdagi bolaning ma’lum davrdagi rivojlanishini aks ettiruvchi raqamli materiallar majmuasidir. Unga bolaning rasmlari, ijodiy ishlari, audio yozuvlari, pedagogik kuzatuvlari va faoliyat jarayonidan olingan boshqa materiallar kiritilishi mumkin.Elektron portfolioning muhim jihati shundaki, u bolaning faqat yakuniy natijasini emas, balki uning rivojlanish jarayonini ham aks ettiradi.Masalan, bolaning dastlabki chizgan rasmi bilan bir necha oy o‘tgandan keyingi ijodiy ishlarini taqqoslash orqali uning mayda motorikasi, tasavvuri va ijodiy qobiliyatidagi o‘zgarishlarni kuzatish mumkin.

Maktabgacha ta’limda pedagogik kuzatuv asosiy baholash vositalaridan biridir. Raqamli texnologiyalar ushbu kuzatuvni samarali tashkil etishga yordam beradi.

Masalan, elektron jadvalda quyidagi ko‘rsatkichlar qayd etilishi mumkin:

Rivojlanish sohasi	**Kuzatiladigan ko‘rsatkich**	**Boshlang‘ich holat**	**Oraliq natija**	**Yakuniy natija**
Nutqiy rivojlanish	So‘z boyligi va muloqot	Qisman	Yaxshi	Yuqori
Kognitiv rivojlanish	Sanash va taqqoslash	Qisman	Yaxshi	Yaxshi
Ijtimoiy-emotsional rivojlanish	Guruhda hamkorlik	Yaxshi	Yaxshi	Yuqori
Ijodiy rivojlanish	Rasm va ijodiy	Qisman	Yaxshi	Yuqori

Rivojlanish sohasi	Kuzatiladigan ko‘rsatkich	Boshlang‘ich holat	Oraliq natija	Yakuniy natija
	faoliyat			
Jismoniy rivojlanish	Harakatlarni bajarish	Yaxshi	Yuqori	Yuqori

Bunday jadval bolaning rivojlanish dinamikasini ko‘rish va keyingi pedagogik ishlarni rejalashtirish uchun qulay vosita bo‘lishi mumkin.

Raqamli muhitda bolalarga yoshiga mos interaktiv topshiriqlar berish mumkin. Masalan, predmetlarni rangiga yoki shakliga qarab guruhlash, rasmlar orqali hikoya tuzish, tovushlarni farqlash, sonlarni ketma-ket joylashtirish kabi topshiriqlar o‘yin shaklida tashkil etilishi mumkin.Biroq maktabgacha yoshdagi bolalar uchun raqamli topshiriqlar real predmetlar bilan faoliyat, harakatli o‘yin, muloqot va ijodiy faoliyatning o‘rnini egallamasligi kerak. Raqamli vosita pedagogik maqsadga xizmat qiluvchi qo‘shimcha vosita sifatida qo‘llanilishi maqsadga muvofiq.Maktabgacha ta’limda baholashni raqamlashtirish bir qator pedagogik imkoniyatlarni yaratadi.

Birinchidan, ma’lumotlarni tizimli saqlash imkonini beradi.

Ikkinchidan, bolaning individual rivojlanish dinamikasini kuzatishni osonlashtiradi.

Uchinchidan, tarbiyachiga pedagogik faoliyatni bolaning ehtiyojlariga moslashtirishga yordam beradi.

To‘rtinchidan, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish uchun qulay axborot muhitini yaratadi.

Beshinchidan, ta’lim tashkilotida umumiy monitoring jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Raqamlashtirishning ijobiy jihatlari bilan bir qatorda ayrim muammolar ham mavjud.Eng avvalo, barcha maktabgacha ta’lim tashkilotlarining texnik imkoniyatlari bir xil emas. Kompyuter, planshet, internet va tegishli dasturiy

vositalarning yetishmasligi raqamli baholashni to‘liq joriy etishga to‘sqinlik qilishi mumkin.Raqamli vositalardan samarali foydalanish uchun tarbiyachilar nafaqat texnik ko‘nikmalarga, balki raqamli baholash metodikasiga ham ega bo‘lishlari kerak.Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishi jonli muloqot, harakat, o‘yin va real predmetlar bilan faoliyat orqali amalga oshirilishini hisobga olish lozim

Maktabgacha ta’limda bolalar bilimini baholash jarayonini raqamlashtirish zamonaviy pedagogikaning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar yordamida pedagogik kuzatuv natijalarini tizimlashtirish, bolaning rivojlanish dinamikasini aniqlash, elektron portfolio yaratish va pedagogik faoliyatni individuallashtirish imkoniyatlari kengayadi.

Xulosa qilib aytganda, raqamlashtirishni faqat texnik vositalarni joriy etish sifatida tushunish noto‘g‘ri. Uning samaradorligi pedagogik maqsadning to‘g‘ri belgilanishi, tarbiyachining kasbiy kompetensiyasi, bolaning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish hamda raqamli va an’anaviy metodlarning oqilona uyg‘unligiga bog‘liq.Maktabgacha ta’limda raqamli baholashning asosiy vazifasi bolaga raqamli ko‘rsatkich yoki baho berish emas, balki uning individual rivojlanishi haqida muntazam va tizimli ma’lumot olishdir. Ushbu ma’lumotlar asosida pedagog bolaning ehtiyojlariga mos rivojlantiruvchi faoliyatni rejalashtirishi mumkin.Demak, raqamli texnologiyalar maktabgacha ta’limda pedagogni almashtiruvchi vosita emas, balki uning pedagogik kuzatuvi, diagnostikasi va qaror qabul qilish faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi samarali vosita sifatida qaralishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI

1.O‘zbekiston Respublikasining Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 22-oktabrda qabul qilingan “Maktabgacha ta’lim va tarbiya sohasidagi munosabatarni tartibga solish”ga qaratilgan O‘zbekiston Respublikasining qonuni 16.12.2019 yildagi O‘RQ-595-sonli qonuni https://lex.uz/ru/docs/-4646908

2.SH.M.Mirziyoyev. Hozirgi zamon va yangi O'zbekiston. "Ozbekiston" 2024.

3.Jalilov K. Baholash nazariyasi asosolari.– Toshkent: Akademnashr, 2020-10 b.

4.UNESCO. Early Childhood Care and Education – Progress Assessment Tool for Transformation (ECCE-PATT). – Paris: UNESCO, 2026.

5.Amanova D. Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish. – Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 2026.

6.Azizova Z.B. Raqamli texnologiyalar asosida maktabgacha ta'lim sifatini oshirish yo'llari. – Educational Yield Insights & Breakthroughs, 2026.

7.Ibragimova Y.O., Muzaffarova D.A., Kodirov A.Sh. Maktabgacha ta'limda raqamli pedagogika va AKT integratsiyasi . Science and Education. – 2026. – №7(5). – B. 230–235.

8.Sanginova G. Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishida raqamli texnologiyalarning o'rni. Qo'qon universiteti xabarnomasi. – 2026. – №18. – B. 238–243.

9.Marupova M.M. Raqamli texnologiyalarning maktabgacha yoshdagi bolalar rivojiga ta'siri .Ustozlar uchun. – 2026. – №89(2). – B. 267–272.

Internet ma'lumotlari.

1.http: Ziyo com. uz.

2.http: Ziyo kutubxona. uz.